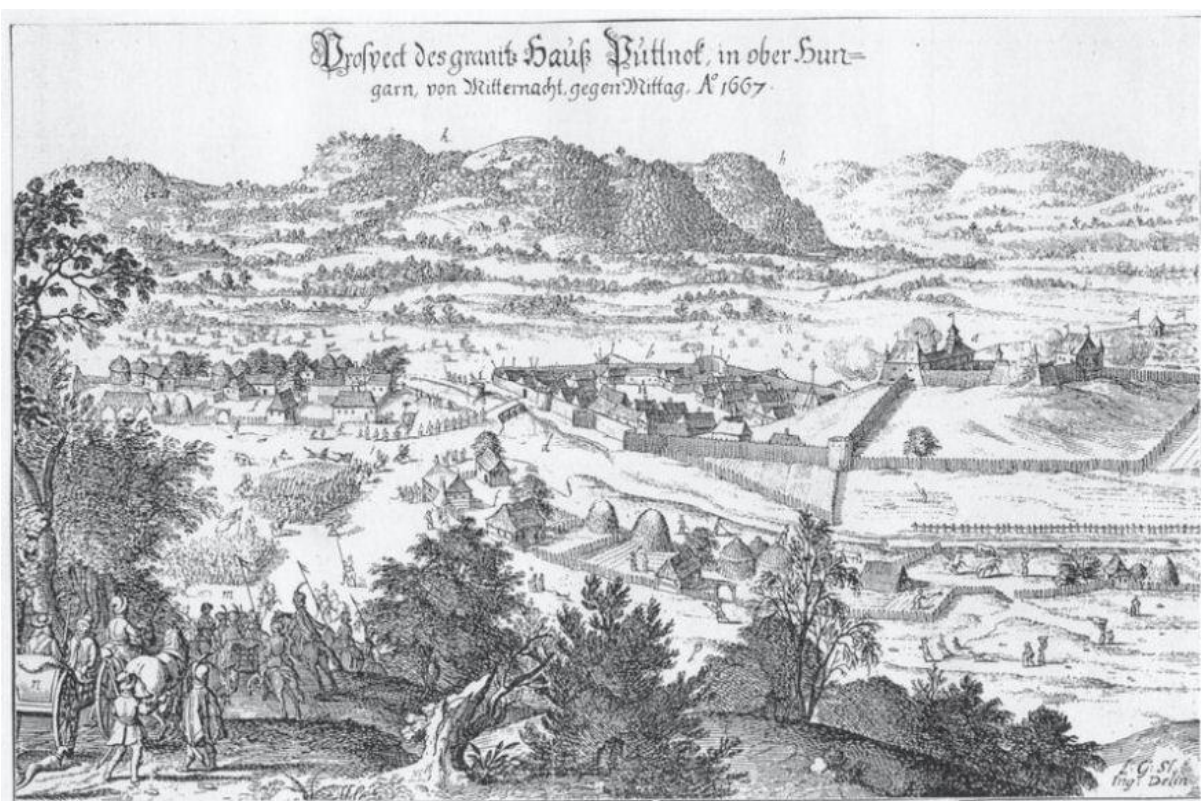

A Serényi-család kultúraápoló tevékenysége Putnokon

1. ábra, Putnok vára és a település kelet-északkeletről. Lucas Georg Sicha metszete, 1667

Bevezetés

Putnok város gyermekkorom óta közel áll hozzám, hiszen itt nevelkedtem, itt végeztem az általános, illetve középiskolát. A Serényi Béla Gimnázium Mezőgazdasági Szakközépiskola és Kollégium tanulójaként megismertem a Serényiek életét és munkásságát. A városban töltött idő alatt már volt szerencsém betekintést nyerni a település történetébe, mindennapjaiba, azonban szerettem volna megtudni még többet, így kisebb kutatásokba kezdtem. Tanulmányoztam a megjelent irodalmakat és arra a következtetésre jutottam, hogy a városnak szüksége lenne egy átfogóbb tanulmányra, így nekiláttam a mélyebbre nyúló kutatásnak. Célom, hogy egészen a kezdetektől a napjainkig terjedő képet mutassak a városról, megmutassam másoknak is Putnok szépségét, és sokszínűségét, amiről esetleg csak kevesen tudnak, és ami miatt a mai napig gyakran visszatérek a településre. A bevezetésben Putnok város történetét ismertetem. Következő lépésben kifejtem a két világháború térségre gyakorolt hatását. Bemutatom a címert, majd áttérek a fennmaradt legendákra, anekdotákra. Következő részben az oktatási intézményeket veszem számba melyeket a putnoki vár története követ. Ezek után rátérek a Serényi-család putnoki ágának ismertetésére, László és Béla kiemelkedő munkásságára, majd a Serényiek oktatásra gyakorolt hatását szemléltetem. A sorban a város természeti és kulturális emlékei következnek, majd a sportolási lehetőségek és a város híres szülöttei. Nem maradhatnak ki a közművelődési és szociális intézmények, illetve civil szervezetek és a város rendezvényei sem. A város saját tv-jére is kitérek külön pontban, mind ezután a testvérvárosi kapcsolatokról teszek említést. Putnok, mint bányászváros volt ismert, erről sem feledkezhettem meg. Bemutatom a bányászat történetét Putnokon, magát a bányát, és a benne zajló munkát. A dinamikusan fejlődő város fejlesztéseit is külön pontban szedtem, melyben szemléltetem a nagymértékű előrehaladást.

Várostitörténet

Putnok Borsod-Abaúj Zemplén megyében, a 26-os főút mellett elhelyezkedő Sajó-menti település. Természeti adottságait a továbbiakban részletesen is bemutatam majd. A város története, hosszú, dicső múltra tekint vissza. Egyes feltételezések szerint, a helység neve szláv eredetű, utast, út mentit jelent. Anonymus Gestájában még nem találhatunk róla említést. Ez arra enged következtetni, hogy a honfoglalás idején nem lehetett jelentős település. Az első ismert okirat 1283-ból származik, amikor IV. László királyunk, szolgálataik jutalmául a Rátholt nembeli Olivér két fiának ajándékozta Putnokot a hozzá tartozó birtokokkal.

Radnoldról ezután semmit sem tudunk, Miklós azonban plébániát alapít a településen 1286-ban. Később templomot is emel, erős udvarházat épít, illetve megteszi Putnokot birtokainak központjává. A Putnokyak 300 évig voltak a vidék urai. Miklós halálával végeláthatatlan testvérharcok kezdődtek, végül 1329-ben az egri káptalan előtt osztozkodtak a fiai az örökségen. A Putnokyak 53 jobbágyportával rendelkeztek, így ebben az időben a vármegye egyik legnagyobb települése volt. 1388-ban a család pallosjogot is kapott Zsigmond királytól. Az államalapítás idején királyi birtokként tartják számon. Kedvező fekvésének köszönhetően királyi vámszedőhely lett a település, illetve hosszú időn keresztül viselte a mezővárosi rangot. 1412-ben Perényi Imre támadása következtében Putnoky Rajnold megerősítette az udvarházat, lerakva ezzel a vár alapjait. A földesurak vásár és vámjogot is szereztek a település részére, így az fokozatosan földesúri várossá lépett elő. azt mondhatjuk, hogy 1427-ben már állt a vár, azonban ez mindvégig úgy nevezett „castellum” azaz megerősített várkastély volt. (F. Dobosy, 2003) Az 1599-es országgyűlésen, mint őrházat említik. A 16-17. században a lakosság a török és császári seregek állandó támadásának volt kitéve. A 17. század végére mindenki elhagyta „a régi” várost, menekülve az állandósult háborúk elől. A megváltás az 1711-es Szatmári Béke után következett be, amikor is Serényi András felesége Orlay Borbála visszaszerezte az uradalmat. A Serényiek elindították a város újratelepítését. Habár a 18. század már háborúktól mentes volt, a lakosságot súlyos terhek sújtották, illetve természeti csapások is nehezettek a lakosságra ebben az időben. A 19. században ígéretesebbnek mutatkozott a helyzet, megindult a város társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődése is. *„1825-ben megnyílt a helyi gyógyszerár, az 1830-as években a vár romjain a gróf kastélyt és templomot épített, megtiltották a lakóházak fából történő építését, elrendelték a kötelező himlőoltást. 1830-ban megalakult a kaszinó, 1861-ben a méhésztársulat, s az ország egyik első kisdédóvója, 1863-ban a műkedvelő társaság 1866-ban zsinagógájuk és iskolájuk volt a Putnokra betelepült zsidóknak. Megnyitotta kapuit a Putnoki Takarékpénztár és Postahivatal, 1871-ben alakult a műmalomtársulat, 1871-ben a népbank. Megépült a vasút Bánrévéig, majd végrehajtották a tagosítást. 1874-ben megalakult az önkéntes tűzoltóegylet. A Serényi grófok jelentős tevékenysége fejleszti a várost az elkövetkező években.”*¹ 1879-ben megalakult az ipartestület, mely megállította a nyilaskeresztes párt szerveződését azzal, hogy a tagjai nem léptek be. (Bodnár, 2010)

¹ Forrás: A Kisserényi gróf Serényi család helye a gömöri nép történeti emlékezetében: Egyetemi doktori (PhD) értekezés / Bodnár Mónika. – Debrecen: Debreceni Egyetem, 2010

A háborúk térségre gyakorolt hatása

Jellemzően, mint háterszági térséget érintette a települést az első világháború. Az élelemellátás akadozott, így az éhínség fokozódott. Emellett katonáink életét is követelték az ütközetek. Miután a polgári demokratikus forradalom győzelmet aratott, a településen is megalakult a Munkástanács. A Tanácsköztársaság idején öttagú Direktórium vette át az irányítást. Trianon által Gömör megyében mindössze 22 község maradt. Az új határ családtagokat szakított el egymástól. Már a 30-as években is súlyos terheket vetettek ki a lakosságra. A legtöbben mezőgazdaságból éltek, főként 5 hold alatti birtokokon, illetve föld nélküli agrárproletárként. A főtér jellemző képe volt az emberpiac, ahol nincstelenek várták, az emberkupeceket, hogy munkát kaphassanak. A második világháború kitörésének a malom hadiüzemmé nyilvánítását, illetve a lengyel menekültek megjelenését tekintjük a térségben. Egyre több és súlyosabb terhet róttak ki a lakosságra. A bányát szintén hadiüzemmé nyilvánították, beszolgáltatásokra kötelezték a népet, hústalan napokat vezettek be. Elkezdték a zsidótörvények végrehajtását, gettókat létesítettek, majd tömegesen hurcolták el a zsidókat. 1944-ben az összes üzemet katonai parancsnokság alá vonták. Azonban ez az év meghozta a felszabadulást is. (Répási, 1983) *„A bányai és a malmi munkásság, illetve a kisiparosság szabotázsakciókat hajtott végre és értékeket mentett a MOKAN felhívására. A németeknek Illés Pál és Rajtuk Gyula hősie akciója után nem volt idejük a németeknek a malom, a bánya, sem a vasúti, sem a 26-os híd felrobbantására.”*² Néhány év elteltével a lakosság szövetkezett, hogy a szocialista mezőgazdaság útján haladnak tovább. A kisipari műhelyekben megindult a munka, a kiskereskedő házak is megnyitották kapuikat. Az államosítások kis időre megbénították az áruellátást, azonban hamarosan szaporodni kezdtek a kisüzemek, a bányászat fellendülése pedig vonzóvá tette a várost a környékeliek számára. 1950-ben járási tanács alakult, majd a járások megalakulása után, járási székhellyé vált. A növénytermesztés mellett jelentős állattenyésztés volt a jellemző, majd a 20. században fontos szerepet töltött be az erdőgazdaság. Az ipar is jelentős szerepet kapott. (Répási, 1983) *„Működött a Bóth-testvérek tulajdonában álló ecetgyár, Dayka Gyula jéggyára, és a Putnoki Építő-és Anyagipari Rt téglagyára. A malomipart a Hungária Egyesült Gázmalmok Rt. és özv. Mayer Gáborné malma képviselte.”*³

A város címere

² Putnok hét évszázada/Répási Imre. – Debrecen: Putnok Nagyközség Közös Tanácsa, 1983.

³ Putnok hét évszázada/Répási Imre. – Debrecen: Putnok Nagyközség Közös Tanácsa, 1983.

Két oroszlán tart egy téglalap alakú kék pajzsot. A pajzsban lebeg egy páncélos kar, mely egy kardra tűzött fejet tart. A kardba tűzött 2 pálmaág övezi a fejet. A pajzs felett egy korona található. A kardra tűzött fej, a török elleni inséges harcokra utal. A pálmaágakkal valószínűleg a békét ajánlja fel, hiszen a pálmaág annak a jelképe.. Az ötágú korona a mezővárosi rangra utal. A pajzsot tartó oroszlánok a város erejét. kitartását sugározzák.

Legendák a városból

A szakállas farkas legendája

A hiedelem szerint a Hegyestetőn tanyázott a szakállas farkas. A legenda maga úgy szól, hogy egy asszony ebédet vitt a hegyen legeltető urának. Útközben megtámadta a farkas, amikor az urához megérkezett, megdöbbenve látta az egy fa alatt heverésző férfi fogai között a ruhafoszálányait. Gyorsan segítségért rohant és az alvó embert halálra kövezték. Úgy tartják, hogy aki a kőhalomnál jár, dobnia kell egy követ a „sírra” különben a farkas kísérteni fogja.

Mátyás király Gömörben

Egyszer Mátyás király Gömörben vendégeskedett. Az urakkal mulatoztak, itták a jó Gömöri borokat. Áldották az országot, a királyt és a bort adó hegyet. Azonban a hegyen kapáló parasztról megfélemedtek. Szóvá is tette ezt Mátyás király, mire az egyik úr így felelt: - Nem nagy munka a kapálás uram, nem kell ahhoz ész. Felbuzdult ezen Mátyás és elrendelte, hogy másnap kimennek a hegyre kapálni. Amikor kiértek a parasztok éppen reggeliztek, szalonnát kenyérrel és vöröshagymával. Fintorgott is az egyik úr, hogy milyen büdösek. Mátyás figyelmen kívül hagyta, de nem felejtette el. Fejjel lefelé kapáltak, mert a király így rendelte el. Délig meg sem álltak. Amikor leültek ebédelni, Mátyás kenyeret, szalonnát, hagymát és vizet adott nekik. Annyira éhesek voltak, hogy még ez is nagyon jól esett nekik. Estig ismét kapáltak. Nagyon el is fáradtak. Megkérdezte a nap végén a király: - Nem nagy munka a kapálás? mire az úr így felelt: - Ó, uram nem gondoltam volna, hogy ilyen nehéz munka, de ők már biztos megszokták. Mátyás keserűen elmosolyodott. Tudta, hogy az urak sosem fogják megérteni a parasztok nehéz életét.

A halottlátó asszony

A 60-70-es években élt Putnokon a halottlátó, Jolánka. Dokumentumfilmet is forgattak róla. Nem csak Putnok lakossága hitt benne, az ország több pontjáról látogattak el hozzá,

hogyan elhunyt szeretteikkel újra kapcsolatba léphessenek. Ő maga így mesélt a „tehetségéről”:
-„Hát én minden embert úgy látok, abban az állapotba, ahogy meghal. Nem úgy, ahogy eltemetik! Abban az állapotban, ahogy meghal, abba a stádiumba, abba a korába. Ha ötven évvel ezelőtt meghalt húszévesen, én húszévesen látom. Megáll az idő! Már fiatalasszony voltam, húszéves, akkor, amikor volt egy látomásom, amit talán most annak neveznek. De annak idején nem tudtam annak nevezni, mert el sem tudtam képzelni, hogy az micsoda. Amikor egy alkalommal rosszul lettem, azt hittem, hogy amit én látok, mindenki látja. És szinte kétségbeesőn voltam, mikor láttam véres embereket. És mikor ez jött, két éven keresztül, én minden, szinte minden nap rosszul voltam. Minden nap ilyen rosszul jöttem rám. Hol vitt a mentő, hol hozott a mentő, szinte az évbe minden pénzünket az orvosnak fizettük, hogy állapítsa meg, hogy ez honnan jön, vagy miért van? Mer én soha olyan könyveket nem olvastam, ilyenekről soha nem beszéltem. Sőt ha valakitől hallottam valamilyen babona dolgokat, nagyon féltem.”⁴

Rengeteg ember váltott jegyet Putnokra, hogy Jolánkához bejusson. Emellett persze rengetegen kételkedtek benne. Sok hozzá kapcsolódó történetet hallani napjainkban is az idősebb korosztálytól. Például, ha valaki hitetlenkedve ment el hozzá, azonnal elküldte. Amikor riportot készítettek vele, kijelentette, hogy csak azzal hajlandó beszélni, akinek ott vannak a halottjai is.

Szólások, anekdoták

„Hajlik, mint Putnok”

A szólás a várhoz kötődik, az évenkénti gazdaváltásra utal.

„Putnoki pajkos” és a „Putnoki tarisznya”

„A kifejezések az 1500-as évek végéről származnak. Ekkor még magyar huszárság székel a várban, s kitöréseik eredményeként, török főt hoztak a tarisznyáikban. A későbbiek során, a császári időkben ez már nem volt szokás.”⁵

„Elbődült, mint a putnoki harang”

A törökök megtámadták Putnokot 1678-ban, de menekülniük kellett. A reformátusok egyik harangját magukkal vitték. Az 1678-ban Teleki Mihály hadaihoz csatlakozott Bakos

⁴ Forrás: http://www.hotdog.hu/sylvia_1/tulvilagi-tortenetek/a-putnoki-halottlato

⁵ Forrás: Putnok hét évszázada/Répási Imre. – Debrecen: Putnok Nagyközség Közös Tanácsa, 1983.

István meghallotta Ónodon, hogy a törökök egy harangot eladtak, hazajövele után jelentést tett a dologról. Az egyház Bakos mellé három embert adott, hogy vásárolják vissza a harangot. Az ónodiak nehezteléssel fogadták a küldötteket, s fenyegetőzve elküldték őket. Putnokiak bosszúsan útnak indultak, s az ónodi határszélen legelésző gulyából egy falkát Putnokra hajtottak. A lelkész kiment, s megkérdezte, hogy itt van-e a harang. A marhák elbődültek, s a küldöttek a falkára mutattak. (Répási, 1983)

Egyéb történetek

Az idők körében terjedtek még egyéb mesék, történetek. Én ezeket a nagymamámtól hallhattam, ő sokat mesélt a régi hagyományokról, történetekről. Ilyen történet, hogy a Halastónál a fáról lecsüngő kígyók veszélyeztették az arra járókat. Sokan beszélték, hogy tűntek ott el emberek, volt ki azt állította, hogy tóba fulladtak, volt, aki szerint a kígyók ették meg az eltűnteket.

Másik történet a réteken gonoszkodó boszorkányról terjedt szájról-szájra. Nyúl képében közelítette meg az áldozatait, majd mikor elég közel került, botot ragadott és megkergette a réten tevékenykedő embereket.

Sok gyermeknek okoztak álmatlan éjszakákat szemmel veréssel. Amikor valaki irigykedett a szép gyermekekre, vagy rosszat akart a családnak, akkor szemmel megverte, azaz sokáig bámulta a gyermeket. Ilyen esetek után, a gyermek nyűgös volt, sokat sírt, keveset aludt. Az efféle rontás levételéhez külön technikákat alkalmaztak. Egy gyufaszálat meggyújtottak, azt egy pohár vízben eloltották. A vízzel megmosták a gyermek arcát, majd a viselt kötény sarkával, annak is a belső részével törölték meg a kisdud arcát.

Oktatási intézmények

„A 16. században mind a katolikus, mind a református egyház tartott fenn felekezeti iskolát. 1874-ben az izraelita hitközség is létesített Talmud-iskolát. Az egyházi iskolák 1905-ben állami igazgatás alá kerültek. 1912-ben épült fel az állami elemi iskola új épülete, mely magába olvasztotta a három felekezeti iskolát. 1916-ban megkezdődött a polgári fiú- és leányiskolai oktatás, az iskola épülete azonban csak 1928-ra épült fel, addig a tanítás több középületben, kihelyezett osztályokban folyt. Az oktatás színvonalát megyeszerte elismerték. A világháború utolsó évében hadikórházi célokra vették igénybe az épületet. Sorrendben német, román, szovjet katonai kórházak helyeztek el benne. 1945 tavaszán a szülők és a tanulók kitakarították az iskolaépületet, rendbe hozták a környékét, szeptemberben újra megnyitotta a

kapuit. 1946-ban a Vallás-és Közoktatástügyi Minisztérium rendeletére megszervezték az önálló általános iskolát. A polgári iskola épületében maradt az iskola 3. és 4. osztálya, és ugyancsak ebben az épületben nyílt meg az Általános Fiúiskola. A mostani gimnázium épületében Általános Leányiskola kapott helyet. 1958-ban mindkét iskola koedukált lett. Az általános iskolák és a polgári iskola mellett 1922-től kezdődően van középfokú szakoktatás.”⁶

I.sz. Általános Iskola

A körzetesítés következtében a község vonzáskörzetében lévő kisközségek (Zádorfalva, Szuhafő, Alsószuha, Kelemér, Gömörszőlős) felső tagozatos tanulói is ide járnak. A körzetesítéssel egy időben készült el az Általános Iskolai Diákotthon, ami a tanulók egy harmadának nyújtott otthont.

II. sz. Általános Iskola

1975. szeptember 8-án kezdődött a tanítás az új, 16 tanteremmel rendelkező általános iskolában. A tantermek mellett három gyakorlati műhely, egy fizika előadóterem és korszerű tornaterem áll a diákok és az oktatók rendelkezésére. A dubicsányi gyerekek is itt tanulnak. Napjainkban a Péczeli József ÁMK Általános és Alapfokú Művészeti Iskola működik benne.

Gimnázium

1963-ban indult be a gimnáziumi oktatás mindössze két tanulócsoporttal, az I. sz. Általános Iskola épületében. 1966-ban költözött a jelenlegi épületbe az intézmény. Az oktatás rendszere szaktantermi volt ekkor. A bejáró tanulók aránya igencsak magas volt.

Mezőgazdasági Szakközépiskola

1907-08-ban szervezték az első szőlősgazda tanfolyamokat, majd az általános gazdaképzés és gazdasszonyképzés rendszeressé vált. 1922-ben készült el az épület, ami a „Gróf Serényi Béla Magyar Királyi Gazdasági Felsőfokú Leánynevelő Intézet” intézménye lett. Bizonyítványa kizárólag a Kertészeti Egyetemen jogosított továbbtanulásra. 1944 októberében az épületet lefoglalták hadi célokra. Épületeiben német hadikórházakat rendeztek be. 1945 szeptemberében ismét megnyitott, előbb Mezőgazdasági Leánygimnázium, majd Mezőgazdasági Gimnáziumként működött. A technikumok megszervezése után Mezőgazdasági Technikum lett. 1978-tól növénytermesztő gépész szak indult. 1963 és 75 között Növénytermesztő és Állattenyésztő Felsőfokú Technikum is működött az intézetben.

⁶ Forrás: Putnok hét évszázada/Répási Imre. – Debrecen: Putnok Nagyközség Közös Tanácsa, 1983.

Óvodák

1868-ban jött létre a kisdédóvó. Külön érdekesség, hogy az első óvodapedagógus férfi volt. 1922-ben a régi Kaszinó épületébe került az intézmény. Egykor még 3 óvoda működött Putnokon. Az I. sz. a régi Kaszinó épületében. A II. számút 1981. szeptember 21-én adták át. A harmadik óvoda a bányatelepen működött egy csoporttal, ez mára, már megszűnt. (Répási, 1983)

Az oktatás napjainkban

Napjainkban is színvonalas oktatás folyik a városban. Helyi feladatok mellett körzeti feladatokat is ellát Putnok, hiszen Serényfalva, Kelemér, Királd, Dubicsány, Sajóvelezd, Sajómercse és a környék többi kistelepüléséről is idejárnak tanulni a diákok. Két óvoda, két általános iskola és a középiskola várja a tanulni vágyókat. Az óvodai férőhelyek száma a városban 263 fő. A Serényi László Általános Iskola 560 tanulót oktat, míg a Péczeli József ÁMK Általános és Alapfokú Művészeti Iskola 510-et. Az iskolában magas színvonalú művészeti oktatás is folyik. Putnok középfokú oktatását a Serényi Béla Gimnázium Mezőgazdasági Szakközépiskola és Kollégium végzi. Minden évben 3 osztály indul, az A osztályos diákok nyelvi előkészítő képzésben vesznek részt. Ez azt jelenti, hogy emelt óraszámban oktatják az idegen nyelvet és az informatikát. 0. évfolyamon heti 12 órában tanulják a választott nyelvet, illetve heti 5 órában az informatikát. A B osztály úgynevezett belügyi rendészeti pályára előkészítő képzést nyújt. A diákok az érettségire készítő gimnáziumi képzés mellett, további rendvédelmi tanulmányaikra készülhetnek fel 4 év alatt. A C osztályos nebulók mezőgazdasági ismereteket nyújtó oktatásban részesülnek. A Gömör Bábolna Mintafarmon végzik a gyakorlatukat a tanulók. Lehetőség van németországi és dániai farmokon is gyakorlatot folytatni. Jellemző gyakorlat, hogy levelezős osztályok is indulnak, melyek általános, gimnáziumi képzést adnak, érettségire való felkészítést vállalnak az oktatók.

Az oktatási intézményeknek is megvannak a saját hagyományaik. A két óvoda minden februárban megrendezi farsangi műsorát. A gyerekek különböző jelmezekbe öltözve vonulnak fel. Az utóbbi években a Péczeli József ÁMK Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája ad helyet a rendezvénynek. Évente ellátogat a mikulás is a gyermekekhez, illetve karácsonyi műsorral köszöntik a Jézuskát a csemeték. A Gömör Expo programjai között is megtalálható a

helyi óvodások produkciója. A Péczeli József ÁMK Általános és Alapfokú Művészeti Iskolában is széles a hagyományok palettája. Itt sem maradhat el a karácsonyi műsor, illetve a gyerekek meglátogatják a Városi Sportcsarnokba érkező mikulást. Minden évben megrendezésre kerül a farsang, először az alsósok majd a felsőbb évesek mutatják be a produkcióikat. Ezt követi egy zenés, táncos multság, a felsősök farsangi diszkója. Szintén évente rendezik meg a Péczeli Napot, melyen szellemi és sportvetélkedők várják az iskola tanulóit. Ekkor úgy nevezett fordított napot tartanak, ami azt jelenti, hogy a diákok tanítanak, az oktatók tanulnak. Papírgyűjtést is szerveznek évente. Az osztályok versenybe szállnak egymással, eldől, ki tud több papírt gyűjteni. Az iskola környezetének védelme érdekében, az iskolához tartozó területen hulladékgyűjtést is végeznek a tanulók. A másik általános iskolában immár két éve rendeznek szüreti felvonulást októberben, melyből hagyományt is szeretnének csinálni. Szintén októberben rendezik az úgy nevezett „téma hetet” mely valójában 3 hétig tart és különböző programokat és feladatokat szerveznek és előadások is vannak. Idén például a szüret volt a téma. Decemberben egy hétig készülődnek a karácsonyra a nebulók, a város különböző pontjain betlehemeznek és megrendezésre kerül a karácsonyi műsor. Februárban tartják a farsangot áprilisban pedig a névadó ünnepséget. Minden évben van gyereknapi ünnepség és két évente tornabemutatót is rendeznek. Tavasszal az óvodásokat invitálják meg játékos programokra. Minden télen szerveznek bánkúti szánkótábort is. A Serényi Béla Gimnázium Mezőgazdasági Szakközépiskola és Kollégium is bővelkedik rendezvényekben. Minden év első félévében megrendezésre kerül a csacsiavató, melyre az első osztályos diákok készülnek bemutatkozó műsorral. A bemutatók után vicces feladatokat kell végrehajtaniuk a kiválasztott csacsiknak, majd az elsősök eskütételével zárul a rendezvény. November végén, december elején zajlik le a végzős osztályok szalagavatós műsora. December utolsó hetében a másodévesek karácsonyi műsorát tekinti meg az iskola többi osztálya. Minden év elején megrendezésre kerül az iskola jótékonyági bálja, melyen bevett szokás, hogy a végzősök előadják szalagavatós táncaikat. Nem feledkeznek meg a diákok a Föld napjáról sem, illetve minden évben megrendezésre kerül a Serényi Nap is. Ekkor emlékeznek meg a tanulók az iskola névadójáról, mellszobrát megkoszorúzzák, illetve minden osztály egy- egy szál virágot helyez el a szobornál. A harmadéves diákok 2 héttel a Serényi Nap előtt kampányba kezdenek, hogy az ő jelöltjüket válasszák meg a diákigazgatónak. A megválasztott igazgató megkapja az iskola kulcsát az adott napon, és az ő programja szerint zajlik az élet az iskolában. Játékos vetélkedők, lovaglás, sportbemutatók, röplabdakupa döntők, traktorhúzó és főzőverseny, karaoke és még sok más egyéb program tarkítja a kínálatot. Április végén, május elején zajlik le a bolondballagás, amikor a végzős

diákok vicces öltözékekben vonulnak végig a városon a vasútállomástól indulva, rizzsel, tarhonyával, lisztrel dobálva és vízzel locsolva a járókelőket. Ezután búcsúznak végleg az iskolától az utolsó évüket taposó nebulók. Majd jön a nagy megmérettetés az érettségi.

A putnoki vár

Amint azt már említettem, Putnoky Rajnold megerősítette az udvarházat, s ezzel lerakta a putnoki vár alapjait. A Putnokyak Zsigmond királytól pallosjogot kaptak. 1423-ban a város vámhely volt, itt működött a sókamara is. 1427-ben már egyike volt Gömör vármegye legnagyobb községének. A vár ekkor nevezetes erődítmény volt. 1566-ban császári őrseget kapott a város. 1567-ben Hasszán temesvári bég ostromoltatta, elfoglalta, majd felrobbantotta a várat. A törököket kiűzték a városból, majd a várat újból felépítették. Az 1578. évi 27. törvénycikk véghelynek minősíti azt. 1607-ben Bocskay hajdúi foglalják el. Még abban az évben a török ismét megjelent 1644-ben Rákóczi György foglalta el a várat, de rövidesen a császári seregek kiűzték onnan. 1653-ban Orlay András a megrongálódott várat helyreállította. A következő fél évszázadban sűrűn cserélt helyet benne a császári és kuruc sereg. 1683-ban maga Thököly is táborozott ott. 1685-ben a császáriak ismét ostromolták a várat. Csaknem teljesen lerombolták, de később újra megerősítették. 1705-ben már II. Rákóczi birtokában volt. Gróf Serényi Alajos 1834-ben a vár megmaradt részét is szétbontatta, s anyagából kastélyt építtetett, melyet gróf Serényi László 1860-ban átalakíttatott. Később teljesen elvesztette jelentőségét. 1820-ban már csak néhány épülete állt. Ma a Serényi László által helyrehozott kastélyt láthatjuk a vár helyén. (Dobosy, 1975)

A Serényiek putnoki ága

1672 körül Serényi András feleségül vette báró Orlay Borbálát, így jutottak a Serényiek a putnoki birodalomhoz. Először Alajos érkezett Putnokra, aki 1834-ben kastélyt építtetett a településen, azonban a lomnici birtok ura lett később. Őt László követte, s a család legismertebb tagja az ő fia Béla volt. Az ő fia, ifjabb Béla volt a város utolsó ura, aki 1944 körül hagyta el Putnokot. (Bodnár, 2010) *„A török időkben a putnoki uradalom lakossága részben elmenekült. A Serényiek 1720-1760 között telepítették újra elnéptelenedett birtokaikat. A telepítés alapvető hatással volt a népéletre. Újjászerveződött a putnoki katolikus egyház, melyet 1733-ban alapított újra Farkas, gömöri főispán. Erre azért volt*

szükség, mert a reformáció során Putnok lakossága is áttért a református hitre. Egy 1802-ben készült összeírás szerint a Serényi grófok tizedet fizettek a putnoki anyaegyház tekintetében. Ugyanebben az összeírásban szó esik a putnoki anyaegyházban a földesurak tűzifa adományáról is.”⁷

Serényi László:

1815. szeptember 12-én született Lomnicon. Középiskolai tanulmányait a selmecbányai gimnáziumban végezte, majd Budapesten jogot hallgatott. Ezután közszolgálatba lépett. 1835-ben császári és királyi kamarás lett. 1846-ban a helytartótanács titkára volt. Egyik alapítója a Magyar Képzőművészeti társaságnak. Szüleitől a magyarországi birtokokat, Putnokot, Dédest és Sajószögedet örökölte. Valamikor az 1850-es években érkezett Putnokra. 1855-ben megnősült, felesége Bubna Ludmilla morva grófnő volt. Amint azt már említettem korábban 1860-ban a kor színvonalának megfelelő módon felújította a kastélyt, s körülötte díszes parkot létesített. Felesége halálát követően családi kriptakápolnát építtetett Putnokon. 1893. december 1-jén bekövetkezett halálát követően őt is ide temették.

László cselekedetei

Jelentős szerepet játszott a város életének fellendülésében. 1833-ban, László 5000 téglával járult hozzá a református iskola építéséhez. 1848 márciusában felmentette a jobbágyságot az úrbéli szolgálatok és szolgáltatások kötelezettsége alól.

A Sajón már régebbi időkben működött malom. Az örökös áradások miatt gyakran megrongálódott. 1846-ban a sajónémeti határtól a putnoki malomfőig csatornát ásott, a folyó szabályozása érdekében. Ezzel a malom problémáján felül megoldotta a Putnoki rétek lecsapolását is, hiszen azokon a gyakori áradások miatt mocsarak, nádasok és tavak voltak. 1870-ben ezer darab 200 forintos részvénnel műmalom társulattá alakította. 1877-ben a malom árverésre került. László vásárolta meg közel 100.000 Forintért.

Részt vett a nemzetőrség szervezésében, a putnoki nemzetőrszázad kapitánya volt. Amikor Putnokra helyezte székhelyét mintagazdaságot alapított. A mintagazdaságnak volt tégláégetője is, melyben téglát és cserépszindelyt gyártottak. A kastély köré díszes parkot létesített. Közreműködésével alakult meg 1871-ben a Putnoki Népbank, mint takaré- és kölcsönösövetkezet. Az Úri Kaszinó és a Polgári Egylet egybeolvasztásán is dolgozott, mire

⁷ Forrás: A Kisserényi gróf Serényi család helye a gömöri nép történeti emlékezetében: Egyetemi doktori (PhD) értekezés / Bodnár Mónika. – Debrecen: Debreceni Egyetem, 2010

1871-ben került sor Egyenlőségi kör néven. Aktívan részt vett a városi tanács munkájában. Indítványozására alakult meg 1874-ben az önkéntes tűzoltó egylet. Megalakulása után két vízfecskendővel, és két vizeshordóval ajándékozta meg az egyletet. Gazdászati szakíróként is tevékenykedett, több írása jelent meg gazdászati lapokban.

Serényi Béla:

Lászlótól a putnoki birtokot örökölte, amihez 1908-ban megvásárolta Bánrévét is a hozzá tartozó Szarvas pusztával. 1866. június 16-án született Budapesten. Középiskolai tanulmányait a bécsi Theresianumban végezte. Ezután jogi tanulmányokat folytatott Budapesten, majd 1890-ben jogi doktorátust szerzett. Tanulmányainak befejezése után politikai pályára lépett. A főrendiház tagjai között munkálkodott. 1896-ban a Szabadelvű párt programjával lett a dédesi kerület országgyűlési képviselője. A Szabadelvű Párt feloszlása után ismét a főrendiházban foglalta el a helyét. Egyik igazgatója volt a Nemzeti Társaskörnek. Az 1910-es választások alkalmával két helyen, Miskolcon és Besztercebányán is indult képviselőjelöltként. Mindkét helyen megnyerte a jelölést, de ő a besztercebányai mandátumot fogadta el. Amikor 1910. március 21-én Khuen-Héderváry miniszterelnököt az ellenzék tetteleg bántalmazta, a miniszterelnök védelmére sietett, súlyos sérüléseket szerzett. Tisza István első kormányzása idején kereskedelemügyi államtitkár volt. Liberális elvei miatt összetűzésbe került Tiszával, ezért 1916-ban kilépett a Nemzeti Munkapártból. A második Khuen-Héderváry kormányban és a Lukács-kormányban is földművelési miniszterként tevékenykedett. Az Esterházy-kormány mindkét összetételében kereskedelemügyi miniszter volt, majd a harmadik Wekerle-kormányban ismét a földművelési tárca élén állott. Kétszer nősült. Először 1890-ben Bécsben gróf losonci Bánffy Rózát vette el. Ez a házasság rövidesen válással végződött. Béla 1902-ben a gyergyószentmiklósi Kövér Pálmával kötött házasságot. Pálma grófné 1914-ben, Béla 1919. október 14-én hunyt el, Budapesten. Mindketten a putnoki családi kriptakápolnában nyugszanak.

Béla cselekedetei

Legfontosabb és a mai napig a legfontosabb cselekedetének azt tartom hogy iskolavárossá tette Putnokot, emellett számos cselekedetével segítette a település fejlődését. Szorgalmazta az új Városháza megépítését. Napjainkban is ebben az épületben székel a város vezetés. Szorgalmazta a járdaépítéseket, a villanyvilágítás bevezetését, kórház, vágóhíd építését, a Forrás-patak szabályozását, a főutcának a vasútállomásig történő kikövezését, az utcák fásítását. Amikor Farkas újraalapította a putnoki katolikus egyházat, a katolikus iskola

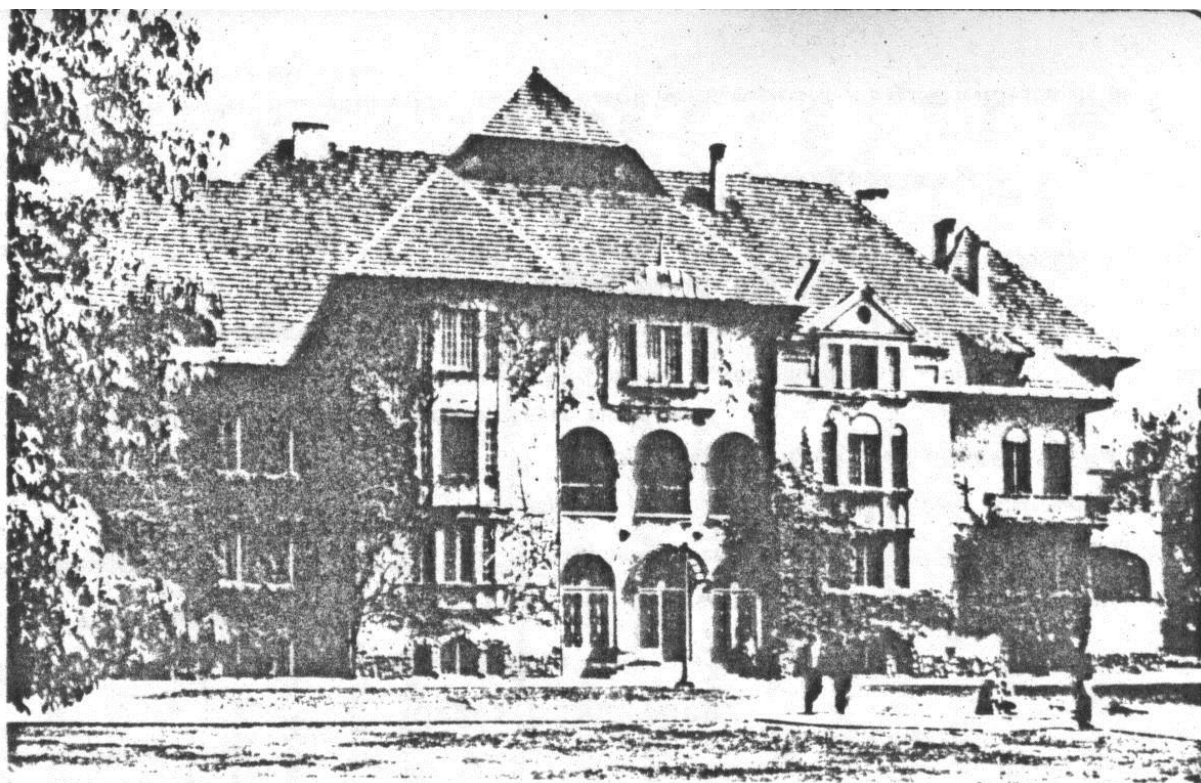
alapjait is megteremtette. Béla 1887 márciusától tagja volt az iskolaszéknek, 1890-től világi elnöke is volt. Rendszeresen részt vett az üléseken, a problémák megoldását szorgalmazta. Az iskolaszéki számvizsgáló bizottságának elnöki tisztét is betöltötte. 1887 decemberében az iskola ablakaira ajánlott fel 50 Forintot. A következő hónapban újabb 50 forintot adományozott az iskola javítására. *„Béla 1893-ban szorgalmazta a parókia épületének felújítását. Hamarosan el is készült a költségvetés, melyben feltüntetett végösszeg megismerése után általános lett a lehangoltság. Ám Béla a Putnokra eső 1400 Forint járadékából 200 Forintot magára vállalt, mely felajánlást az új plébános, Széman Endre, valamint az iskolaszéki főgondnok, Friedl György részéről is 100-100 Forintos felajánlások követték.”*⁸ 1894-ben az orgona helyrehozatalára 50 Forintot ajánlott fel. 1836-ra épült meg a plébániatemplom. Ehhez a telket szintén a grófi család adományozta. 1854-ben épült meg hozzá a torony, s 1910-ben, amikor kívülről rendbe hozatták a templomot, a bejáratához lépcsőt építettek, amit Béla finanszírozott. 1910-ben új parókiát építettek. Béla a Magyar Katolikus Vallásalapból összesen 32.000 korona segélyt szerzett templomfelújítás céljára. Ezt részletekben kapta meg az egyház. Napjainkban is ez az épület ad otthont a mindenkori putnoki katolikus plébánosnak. 1912-ben Béla 72 méter tűzifát adott a plébánosnak, 290 Forint értékben. Tűzifaadományban részesült a lakosság is, hiszen az erdőtisztítások alkalmával a grófok, a munka befejezése után, a lehullott gallyfákat a lakosoknak adták, ezzel biztosítva sokaknak a tüzelőt a hideg időkre. A harangozó is támogatásban részesült, jutalomképpen két szekér keményfát kapott tőlük. 1914-ben a segély újabb 5000 korona részletéből, a lépcsőtől az ajtóig lebetonozták a teret, felújították és meghosszabbították a vaskerítést, parkosították a templom környékét. Béla jóvoltából ingyenes étkeztetésben részesültek a napközis otthon rászoruló gyermekei. Saját birtokának terméseivel látta el a napközit.

A Serényi család és az oktatás

A következő pontban a Serényiek oktatási intézményeknek nyújtott támogatásairól teszünk említést. Putnokon 1868-ban alapították az első kisdédóvót. László már 1865-ben szorgalmazta a létrehozását, azonban ez csak azután valósulhatott meg, hogy László átruházta a városra a Szita kocsma italmérési jogát, cserébe a városnak gondoskodnia kellett az óvoda elhelyezéséről és fenntartásáról. 1911 szeptemberében megindult az állami elemi és népoktatás, az iskola épülete azonban csak 1912-re épült fel. Napjainkban, ebben az épületben

⁸ Putnok hét évszázada/Répási Imre. – Debrecen: Putnok Nagyközség Közös Tanácsa, 1983.

működik a gimnázium. A szegény gyermekek a napközis otthonban ingyen étkezhettek Béla jóvoltából, amint azt már korábban is említettem. Arra is gondot fordított, hogy a szorgalmas, jó képességű diákok továbbtanulhassanak, így szorgalmazta a polgári iskola felépítését. 1916-tól kezdődött meg a polgári oktatás, először az állami elemi iskola épületében, később a felekezeti iskolák tantermeiben. A város vezetése szorgalmazta az önálló épület felállítását, végül a Béla által felajánlott területen épült fel az iskola 1928-ra. A területet 65.000 koronáért vásárolták meg, ebből Béla 15.000-et visszaadott a városnak a temető rendezésére. Ekkor még Béla nevét viselte, napjainkban a Serényi László Általános Iskola működik benne. 1905-ben filoxéravész pusztított, ekkor Béla kertgazdasági tanszéket hozott létre, annak érdekében, hogy a kipusztult szőlőket újratelepítsék. 1911-ben háztartási tanfolyamot szerveztek, ez lett az alapja a Magyar Királyi Gazdasági Felső Leánynevelő Intézetnek. Híres színésznők is tanulói voltak az intézménynek csakúgy, mint Gobbi Hilda, vagy Szelezky Zita. A képzés 1997-ben szűnt meg a városban. (Bodnár, 2010)

2. ábra putnoki leánynevelő intézet

A város természeti értékei

Putnok dicső történelme mellett, különlegesen szép természeti értékekkel is büszkélkedhet. Számos nevezetes természeti csodával is rendelkezik. A Sajó természeti értékein felül, a folyón lehetőség nyílik vadvízi sportok űzésére és horgászatra is. Kiváló

fekvésének köszönhetően számos túraútvonalnak ad helyet, kiemelendő hogy az Országos Kék Túra is áthalad a városon. 2007-ben alakították ki a Magas-bérc tanösvényt a kirándulni vágyók szolgálatára. Először is a Hegyestetőt említeném, mely a környék legmagasabb pontja, és ahonnan csodálatos kilátás nyílik a városra. Felette található a „Szakállas farkas halom” melyhez a már korábban említett legenda fűződik. Mögötte egy ritka természeti képződményre, az Égeres-tóra bukkanhatunk. A Zsupponyó-völgy vezet a Kakasvár nevű dombra. Egykor itt egy földvár állt. *„A kazai Kakasok Giskra cseheinek közreműködésével, várat emeltek, honnan többször háborgatták a Szukaföldet. Nevét a kazai Kakas, Rátold-nembeli családtól kapta. A vár egészen kisméretű, csekély védelmi erővel rendelkező megerősített hely lehetett. A Szuha-völgyéből a Sajó-völgyébe átvezető középkori út ellenőrzésére megfelelő lehetett. A gerinc két oldalán a meredek hegyoldal nyújtott természetes védelmet. Délkeleti irányban, ahol viszonylag lankásan ereszkedik le a gerinc, egy 10 m hosszú lemetszést látni. Északnyugati irányban a hegygerinc menedékesen folytatódik felfelé. Ezt egy árokkal átvágták, melynek mélysége most 3 m, szélessége 5 m. Az árok középső részéről a külső partra dobálták ki a földet. A keleti oldalon rendszertelenül, halmokba van dobálva. A vár területe egy egész kis erődítésre mutat, kisebb jelentőségű, rövidebb időre szóló megerősített hely lehetett.”*⁹ Kelemér felé haladva a Szörnyű-völgybe jutunk, melyet sűrű fák öveznek. Régen fontos kereskedelmi útvonalként funkcionált az útvonal. Neve a folyamatos rablásokra, és az ezt kísérő eseményekre utal. Ezen a hangulatos erdei úton jutunk el a Halastóhoz. A tavat Serényi Béla létesítette, a forrás, mely táplálja, a feleségéről Pálmáról lett elnevezve. A Kányás-tetőt 1997-ben helyezte a város védelem alá. Különlegessége, hogy két nemzeti park határán helyezkedik el. Legnagyobb értékét növényvilága adja. Több mint 200 faj honos itt, melynek többsége védeltséget is élvez. Kiemelten fontos a környéken lévő több ezer tő kökörcsin. Szintén 1997-ben került helyi védetség alá az Ősbükkös, mely kéthektárnyi területű erdőrész. Az itt élő bükkfák átlagosan 100-120 évesek, ez indokolta a terület védetté nyilvánítását. Putnok és Sajóvelezd határán található az Ilona-forrás. Sok látogatót, túrázót vonz a felüdülést nyújtó, hűs forrás vize.

Kulturális emlékek

⁹ Forrás: Várak, várhelyek és őrhelyek Ózd környékén / Dobosy László; szerk. Szabadfalvi József. – Miskolc : Herman Ottó Múzeum, 1975. – (Borsodi Kismonográfiák, 1)

Következő lépésként a város kulturális nevezetességeit ismertetem. Természeti értékei mellett, műemlékekben, kulturális emlékekben is gazdag. Épületei, szobrai, emlékművei mind jellegzetes képét alkotják Putnoknak.

A római katolikus templom alapjait 1829-ben rakták le a Serényi gróf által adott helyen. A templom barokk stílusban épült, 1836-ban szentelték fel, 1854-ben pedig tornyot építettek hozzá. 1912-14-ben került sor a templom felújítására. *„Főoltára a tabernákulummal gazdagon aranyozott fából készült barokk munka. Oltárképét Kurth eperjesi festő festette 1916-ban. A vastag kóruson az 1914-ben épített Rieger-féle, kétmanuális orgonát helyezték el. A templom műemléki védelem alatt áll.”*¹⁰

A templomhoz szorosan kapcsolódik Nepomuki Szent János szobra, mely a kastélypark és a római katolikus templomkerítését képező kőfalban található, és 18. sz.-i későbarokk munka.

A református templom építése 1798-ban kezdődött későbarokk stílusban. A templomhajóban található szószék fából készült, mögötte egy zsoltárrészlet áll. Felette egy díszes korona lett elhelyezve. A bejárat mellett egy kocsányos tölgy található, melyet 1896-ban ültettek.

A kisnemesi kúria gömöri építészeti emlék, L alaprajzú, tornácai téglaoszlopokból készültek. A Kossuth út 20. szám alatt található. Műemléki védelem alatt áll.

A Gömöri Múzeum azzal a szándékkal jött létre, hogy Gömör történeti, kulturális értékeit összegyűjtsék, feldolgozzák és bemutassák az érdeklődőknek. 1987-ben alapították. Putnok egyik legrégebbi épületében kapott helyet, mely a 17. században épült és több szerepkört is betöltött az elmúlt évtizedek alatt. Volt vámház, kereskedőház, vendéglő és szálloda is.

A Holló László Galéria 1994-ben nyílt meg a Seress házban. *„Állandó kiállítása Holló László alkotásait, a képző- és iparművészet emlékeit, jelenkori műveit mutatja be. Dr. Lendvária Benőné Seress Sarolta egykori gyógyszerész hagyatéka révén került múzeumi tulajdonba az*

¹⁰ Forrás: Borsod-Abaúj-Zemplén megye: Ózd és térsége/F. Dobosy László. – Budapest: Ceba, 2003. – (Magyarország kistérségei ISSN 1585 8073). - ISBN 963 9479 04 7

épület, melyben dr. Újváry Zoltán adománya jóvoltából jöhetett létre a képzőművészeti gyűjtemény.”¹¹

„Az ortodox izraelita temetőt 1852-ben alapították a városba 1850-ben betelepedett zsidók, akik a helyet a Talmud előírásai szerint választották ki. A II. világháború után a putnoki túlélő zsidók kivándoroltak, a temető gondozatlanná vált. 1994-ben a városból kivándorolt Lőwy Jakob a temetőt saját költségén helyreállította, és gondoskodott a temető rendszeres ápolásáról. Putnok városa 1993-ban védetté nyilvánította a temetőt.”¹²

Putnok temetőjének északi részén található a szovjet hősi emlékmű, ahol a II. világháború hősi halottjai találtak végső megnyugvást.

Tóth Ede népszínműíró szülőháza helyén épült lakóházon látható a nevét őrző emléktábla.

Az első világháború 91 ember halálát követelte a várostól. A házáért elesetteknek állít emléket Kisfaludy-Strobl Zsigmond alkotása.

Egyéb szobrok

A Petőfi Sándor szobor Gál Ignác ózdi sírköves alkotása, a putnoki fiatalság 1948-ban állította.

A Gróf Serényi Béla szobor 1929-ben került felavatásra, mely szintén Kisfaludy Strobl Zsigmond alkotása. 1949-ben ledöntötték egy másik politikai szellem tényérése miatt. Az eredeti szobor nem került elő sosem. Végül 2000-ben a régi talapzaton Kiss László munkája, egy egészalakos bronzszobor került felavatásra.

A Szent István szobrot a millennium alkalmából avatták 2000-ben. Kónya István művésztanár alkotását öntötték bronzba.

„A turul szobor egy 3 m fesztávolságú, 7 mázsás emlékmű, mely a szárnyát kiterjesztő kerecsensólymot ábrázol, a lábainál egy 50 kg-os karddal. Talapzata egy bástyaszerű építmény, melyen a címet láthatjuk. Az alkotó nagy figyelmet fordított a mű részletes és

¹¹ Forrás: Borsod-Abaúj-Zemplén megye: Ózd és térsége/F. Dobosy László. – Budapest: Ceba, 2003. – (Magyarország kisrégiói ISSN 1585 8073). - ISBN 963 9479 04 7

¹² Putnok és Térsége : idegenforgalmi kalauz / [szerk. Baloghné Pernyész Lili , Dobosy László]. – Putnok és Térsége Társulás

aprólékos kidolgozására. A szobor közadakozásból készült. Az öntési munkákat a Hegyhát Metáll Kft. Öntöde végezte. A szobor Kónya István művésztanár munkája.”¹³

A bányász emlékmű 1983-ban a 33. bányásznapi alkalmával került felavatásra, a Bányász téren. Az alkotást Kiss László készítette, aki maga is Putnoki születésű és az édesapja is bányászként dolgozott. Minden évben itt rendezik meg a bányász megemlékezéseket.

A főút mellett található szökőkút sárga, szürke és fehér színű kerámiával díszített. Nagyon látványos ékessége Putnoknak.

A szakállas farkas szobra, a Mohos-sétányon található, Kónya István művésztanár alkotása. A már említett legenda alapján készült. 2009 óta díszé a városnak. (kozterkep.hu)

Sportolási lehetőségek

Várady Béla Sportközpont

„A putnoki futballpálya Várady Béláról lett elnevezve, aki híres magyar labdarúgó, csatár, balszélső, edző. A Vasas válogatott labdarúgója. 1977-ben az európai Ezüstcipő nyertese. Pályafutását Putnokon kezdte, majd Ózdon folytatta. 1971-től a Vasas SC csatára. 1983-tól két idényen át a francia FC Tours játékosa. Utána még egy rövid időre visszatér a magyar bajnokságban, majd alsóbb osztályú csapatoknál fejezi be pályafutását. Híres volt hatalmas erejű lövéseiről. Egy alkalommal egy csepeli bajnokin az első félidő legvégén csapattársai jelezték, rúgja jó messzire ki a labdát, hogy mire visszakerül, vége legyen a félidőnek. Közel a félpályáról hatalmas bombalövése kettős kapufáról pattant gólba. A Vasas szurkolói rigmust is faragtak: "Béla, Béla, Béluska, úgy lő, mint a géppuska..." A válogatottban 1972-82 között 36 mérkőzésen 13 gólt szerzett. Az 1972-es müncheni olimpián az ezüstérmes csapat tagja. A stadion befogadóképesség: 3000 fő. A talaj típusa: Természetes fű. Az eredményjelző: Elektronikus.”¹⁴

A város még rendelkezik két sportpályával, az egyik a Péczeli József ÁMK pályája, a másik pedig a Serényi László Általános iskoláé.

A lakosság rendelkezésére áll a városi sportcsarnok is. Itt a Serényi László Általános Iskola diákjai illetve a Serényi Béla Gimnázium és Mezőgazdasági Szakközépiskola

¹³ Forrás: www.kozterkep.hu

¹⁴ Forrás: www.pvse.gportal.hu

tanulóinak tartanak testnevelés órákat többek között. A Péczeli Parkban pedig extrém kerékpár pálya is épült a sport kedvelői számára. Kedvező fekvése miatt számos túraútvonalat biztosít a község. Áthalad a városon az Országos Kéktúra is.

Putnok híres szülöttei

Putnok számos híres személynek volt a szülővárosa. Ebben a pontban őket veszem számba.

Tóth Ede a magyar népszínmű Szigligeti Ede mellett legnagyobb hatású művelője. 1844. október 14-én született Putnokon. A nagy sikere a Nemzeti Színház 1875. szeptember 15-i bemutatója volt, A falu rossza. Ez a darab akadémiai díjat hozott, színházbeli állást, országos sikert, sajnos későn. Bár megszületett még A kintornás család, A tolonc, de sikereit már nem élvezhette, 1876. február 26-án meghalt. A putnoki műkedvelő színjátszás nem feledkezett meg róla, nem egyszer játszották színműveit.

Péczeli József református lelkész, fordító. Egész irodalmi munkásságának a célja az igazi értéke. A magyar irodalmat, a magyar nyelvet kívánta szolgálni, s azt bizonyítani, hogy a magyar nyelv semmivel sem alábbvaló, mint az európai kultúrnyelvek. 1750-ben született. Kezdeményezésére alakult meg a Komáromi Magyar Tudós Társaság, ő alapította a Mindenest Gyűjteményt. Fordított Voltaire-t, Youngot. A legértékesebb műve La Fontaine meséinek fordítása, magyarítása és magyarázata. 1792-ben halt meg Komáromban.

Balogh Béla református lelkész, aki 1881-ben megírta Putnok város történetét, az eredeti kéziratos bekötött példánya megtalálható a Gömöri Múzeumban.

Gulácsi Irén író a két világháború közötti időben.

Kálniczky Endre református lelkész és honvédhadnagy az 1848/49-es szabadságharcban.

Karsai Elek történész, levéltáros.

Tomori Pál, kalocsai érsek, a mohácsi csata fővezére.

Közművelődési Intézmények

Tóth Ede Művelődési Központban kapott helyet a Munkaügyi Központ, a Városi Televízió, a Kábel TV és a Civil Információs Központ, mely lakosság számára biztosítja az

internet, fax- és számítógép-használatot, valamint nyomtatásra és szkennelésre is lehetőséget biztosít.

A Bányász Művelődési Ház több hagyományteremtő rendezvénynek is a színhelye.

A városban könyvtár is üzemel, a szolgáltatás 1949-től érhető el. 1951-ben már körzeti feladatokat is ellátott, 1952-től pedig járási könyvtárrá vált, így 62 községet látott el. 1962-től megszűnt a járási szerepkör így helyi érdekeltségű lett maga a könyvtár is. 1963-ban újra járási könyvtár lett, ekkor 44 község feladatát látta el, ez azonban ismételtelen nem tartott sokáig. 1992-ben a művelődési házzal közös igazgatás alá került, 1995-ben pedig a Péczeli József Általános Iskolával vonták össze. Többszöri székhelyváltoztatás után került a bányatelepre, a Bányász Művelődési Házba. A Péczeli József Általános Művelődési Központon belül alkot intézményegységet a Könyvtár a Tóth Ede Művelődési Központtal és a Bányász Művelődési Házzal. Állománya megközelítőleg 25.000 kötetből áll, melyből körülbelül 21.000 került bele a könyvtári Corvina katalógusba. Jelentős helyismereti gyűjteménnyel rendelkezik, szakkönyvállományából jelentős a mezőgazdasági témájú. Ez nem véletlen hiszen, amint azt már korábban említettem jelentős múlttal rendelkező mezőgazdasági szakoktatás folyik a városban. A könyvtár iránti érdeklődés fenntartása érdekében különféle rendezvények kerülnek szervezésre a könyvtár keretein belül. Író-olvasótalálkozók, olvasótáborok, gyerekfoglalkozások színesítik a palettát, emellett az intézmény amatőr színjátszó csoporttal is rendelkezik. (Bánfalvi-Czinke, 2010)

Szociális Intézmények

„A Putnok Városi Egészségügyi és Szociális Központ 1995-ben alakult. Az egészségügyi alapellátási feladatokat a háziiorvosi szolgálat hat körzetben látja el, ezen túlmenően kiegészítő alapellátás keretében fizikoterápia, gyógytorna és laboratórium áll kilenc településre is kiterjedően a lakosság rendelkezésére. Széles körű szakorvosi ellátás is működik a VESZK keretein belül, valamint az anya- csecsemő-gyermekvédelmi és iskolaegészségügyi feladatokat is végzik a városban és a kistérséghez tartozó kilenc településen. A fogorvosi ellátást a városban és még tizenöt településen biztosítják. A Gondozási Központban Idősek Otthona, valamint Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat segíti a rászorulókat. A

Mentőállomás és központi orvosi ügyelet is a lakosság rendelkezésére áll. A városban két gyógyszerár tárt működik, mely éjszakai és hétvégi ügyeletet is tart.”¹⁵

Civil szervezetek

Öt nyugdíjasklub működik a városban. A szabadidős tevékenységek mellett, Putnok közéletébe is bekapcsolódnak, illetve kapcsolatban állnak külföldi testvérvárosok klubjaival.

A Tóth Ede Alkotókör nyitott bárki tagja lehet. A kör 2000. 08. 23-án alapították 10 fővel, melynek elnöke Tamás István. Székhelye Putnok. A kör tagjai többek között kezdő és már elismert költők, írók, festő és képzőművészek. Mára a tagok száma körülbelül 80 fő. Tóth Ede születési évfordulója alkalmában minden évben megemlékezést tartanak. A Budapesti Cserhát Művészkör és a Magyar Írók Nemzetközi Szövetségének égisze alatt működnek. Tagdíjat nem szednek. Először helyi tagok alkották a kört, később az ország szinte minden tájáról kérték csatlakozásukat a körhöz.

A Putnok Városért Egyesület 1997-ben alakult és azóta is támogatja a település fejlesztését, a Városi Bál bevételeiből.

Rendezvények

A Gömör Expo a térség legjelentősebb gazdasági és kulturális rendezvénye. A rendezvény maga egy magyar-szlovák kiállítás és vásár, mely minden évben megrendezésre kerül április végén, május elején. A térség vállalkozóinak itt lehetősége nyílik termékeik bemutatására, új üzleti kapcsolatok kiépítésére. A Sajó- Rima Eurorégió térsége érdekelt főként a rendezvényben, azonban egyre többen érkeznek az ország más területeiről is. A programok palettáját koncertek, vetélkedők, főző és horgászversenyek, vadászati kiállítás, gyermekeknek ugráló várak színesítik többek között.

Az Intergömör Kulturális Napok 2002-től a Gömör Expo rendezvényeit keretein belül kerül megrendezésre. Április közepétől május végéig tart, célja a magyar-szlovák kulturális kapcsolatok ápolása. Művészeti csoportok fellépései, kézműipari kiállítások, népi kismesterségek bemutatása szolgálja a hagyományos gömöri kultúra bemutatását.

A Gömöri Nyár júniustól szeptember közepéig tart, és főleg kulturális eseményekből áll, ezen belül, kulturális táborokat, kiállításokat, hangversenyeket, kultúrához kapcsolódó

¹⁵ Forrás: Ózdi kistérség / Dobosy László. – Ózd: INKA, 2007 (Lehetőségek Települései ISSN 1787-8837). – ISBN 978 963 06 2950 8

egyéb rendezvényeket szerveznek. A rendezvény része az életmód és honismereti tábor, melynek programját a Gömöri Múzeum és a Gömöri Népfőiskolai Egyesület szervezi. (Dobosy, 2007)

A „Szép esti muzsika” egy hangverseny sorozat, melyet a Gömöri Népfőiskola Egyesület szervez a Gömöri Zenei Műhellyel együtt. A kitűzött céljaik a zenei ismeretterjesztés, a zenei népművelés és Gömör kultúrájának gazdagítása.

A Sajóvölgyi Nemzetközi Folklórfesztivál nyaranta megrendezésre kerülő esemény, melynek keretein belül nemzetközi tánccsoportok mutatkoznak be Putnokon.

A Városi Bál minden évben megrendezésre kerülő városi bál. Putnokon 1997 áprilisában megalakult a Putnok Városért Egyesület. Ekkor invitálták először a jótékonyági bálba a város polgárait. Azóta minden évben megrendezésre kerül. A bevételt a város fejlesztésére fordítják a szervezők.

PVTV

A város saját televízióval is rendelkezik. A Putnok Városi Televízió (PVTV) 1994-ben alakult. Legelső adásaként a „Legyetek jók, ha tudtok” című film volt. Kísérleti jelleggel havonta egy műsort adtak le. Legelső saját műsora is 1994-ben került levetítésre, amikor is a helyhatósági választásokon alakult képviselő-testület hivatalos eskütételét közvetítették. A székháza a volt pártházban volt megtalálható. 1997-től a kábelrendszerben is külön csatornát kap a tv. Ekkor az adásidő is bővül, heti másfél órára. 1998-ban a Tóth Ede Művelődési házban új stúdió került kialakításra. Még ebben az évben megalakult a napi tíz órás képűjság. 1999-től már kereskedelmi, díjfizetéses műsorszolgáltatóként üzemel. 2002-ben a tv felvételt nyer a Helyi Televíziók Országos Egyesületébe. 2006-tól újabb adásbővülésre került sor. 2009-ben a televízió KFT-vé alakult. 2010 nyaratól pedig már az interneten is figyelemmel kísérhetők az adások. (pvtv.hu)

Külföldi kapcsolatok

A település nagyon fontosnak tartja a külföldi kapcsolatok ápolását. Számos testvérvárossal rendelkezik. A franciaországi Fécamp 1995. óta áll kapcsolatban. A normandiai várossal több területen is ápol a város kapcsolatot. Legszorosabb együttműködés a két város ifjúsága között alakult ki, hiszen a Putnoki Gyermekek és Ifjúsági Önkormányzat kapcsolódik a francia város ifjúságának tevékenységéhez, több alkalommal vettek részt

cserediák programban, illetve a francia város gyermek és ifjúsági önkormányzata jelentős segítséget nyújtott a Putnoki fiataloknak a gyermekönkormányzat megalakításához. A város vezetői szintén gyakran tettek látogatást egymásnál. Jellemző a kórusok szoros kapcsolata, de volt már példa képzőművészeti kiállításokra is a testvértelepülések művészeinek alkotásaiból. A Magyar-Francia Baráti Társaság segíti elő az együttműködést. (putnok.hu)

„Putnok szoros kapcsolatokat ápol a szomszédos szlovák településekkel. Közvetlen, legközelebbi szomszédnak számít Tornalja városa, ami a történelmi hagyományok, a lakosok között meglévő rokoni kapcsolatok miatt is fontos partner. Jelentősek a két város között az önkormányzati kapcsolatok, de ezen felül a sport és kulturális tevékenység is lényeges szerepet játszik.

*A testvértelepülések közül az egyik legújabb keletű a kapcsolat Tiszolc városával. A kapcsolat ötlete azért is merült fel, mivel Putnok a történelmi Gömör legdélebbi, Tiszolc pedig a legészakibb települése. A határok jelenlegi megosztó szerepe ellenére a két település még azonos történelmi, kulturális gyökerekkel rendelkezik, melyeket célszerű kihasználni, és további kapcsolatokat építeni rájuk.*¹⁶ Tornaljával 2000 óta Tiszolccal pedig 1999 óta ápol testvérvárosi kapcsolatot a település.

2003-ban NowyZmigród-dal is sor került a testvérvárosi egyezmény aláírására. (putnok.hu)

Putnok, mint bányaváros

A település az eddig említetteken felül szénbányászatáról is híres volt. Napjainkban erre utal a lakótelepi bányászemlékmű, illetve a főút mellett kiállított F6-os fejtőgép. A szenterület északi részén Putnok, Királd, Sajómercse, Sajóvelezd térségében alakult ki a putnoki bányászat. Miután tisztázták a széntelepek elhelyezkedését 1920-ban megkezdődött a bányászat. (putnoki-szen.hupont.hu) „A Borsodi Szénbányák Rt. 1923. április 20-án kezdte el a putnoki lejtőszakna kihajtását, majd 1926-ban a függőleges akna mélyítését. 1941-42-ben megépül a MÁV állomás közelében a vasúti rakodó és szénosztályozó, melyet sodronykötélpálya kötött össze a bányával. Az első csille szén 1943. május 3-án jött a felszínre. 1965-ben már napi 1000 tonna szén került a felszínre. 1974-től az új vezetés - a

¹⁶ Forrás: http://www.putnok.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=6

Borsodi Szénbányák (BSZ) - is alkalmasnak látta, hogy Putnok Bányát korszerű üzemmé fejlessze, 1975-től sorozatos beruházások valósultak meg.”¹⁷

1977-ben a Mocsolyás-völgy elején újabb üzemtér és akna épült. A putnoki akna 1981-től már csak szellőztetési célokat szolgált. A bánya vesztesége egyre nőtt, korszerűsége ellenére is. (F. Dobosy, 2003)

„A fejlesztéseknek köszönhetően a külszínen és a föld alatt is a korszerűség jellemezte a bányát. A felszámolási eljárás 1991-ben kezdődött meg. Az 1992-ben megalakuló Putnok Bánya KFT a rossz körülmények ellenére tovább működtette a bányát. A leépítés több éven keresztül folyt. Az utolsó csille szenet 2000. szeptember 22-én hozták felszínre.”¹⁸

Szerencsés helyzetben vagyok, mivel édesapám maga is bányász volt. Vájár szakemberként mesélt nekem a bányáról és a bányászok feladatairól, munkaköréről. Következő lépésben ezt szeretném bemutatni. A bánya kapuját átlépve egy függőleges aknához jutunk. Innen lefelé egy úgynevezett kas szállította le a bányászokat és ez végezte a meddő szállítását is. Ez a vágatok kihajtása közben fennmaradó törmelék. A kasból kiszállva jutunk a fővonalakba innen pedig a segédvágatokba. Ezeknek a kihajtása kézzel történt kezdetben. A szénmező eléréséhez szállító és légvágatokat kellett kihajtani. A szénmező elérése után vágatokkal körbehajtották és felszeletelték azt. A kézi fejtés robbantások által zajlott, fa és vas támasztékokkal biztosították a frontfejtéseket. A frontfejtéseken kizárólag a szénnek a kitermelésével foglalkoztak. A szén szállítószalagra került, majd csillékbe töltötték és sodronykötélpályán szállították a szénosztályzóba. Itt nagyság szerint válogatták a szenet, eszerint lehet porszén, diószén és kockadarabos szén. A szén között maradt meddő szintén kiválogatásra került. 1986-tól, a nagyobb szénmezők feltárása után gépesített frontfejtéseket hoztak létre. Újabb lejtősakna is kiépült, ekkor már gumiszalagon szállították ki a szenet.

A bányászok munkaköre nem tartozott a legkönnyebb és legbiztonságosabb munkák közé. A legnagyobb figyelem mellett is veszély fenyegette a dolgozókat. Az állandó oxigénhiányos környezet, szintén a veszélyforrások közé tartozott, szükség volt a megfelelő szellőztetésre, melyek a légvágatokon keresztül valósult meg. Ennek köszönhetően nem volt jellemző a metán felgyülemzése, mely egyéb bányákban okozott problémát. Omlások bármikor előfordulhattak, ezért sisak viselete kötelező volt. A szénmezők meggyulladására sem

¹⁷ Forrás: <http://putnoki-szen.hupont.hu/2/szenbanyaszat-kialakulasa-putnoki-szen>

¹⁸ Forrás: Borsod-Abaúj-Zemplén megye: Ózd és térsége/F. Dobosy László. – Budapest: Ceba, 2003. – (Magyarország kistérségei ISSN 1585 8073). - ISBN 963 9479 04 7

volt ritka jelenség, ezt oxigénelvonással tudták megfékezni. Előfordulhatott, hogy vizes volt a szénmező, annak víztelenítését szivattyúzással oldották meg.

A frontfejtéseken 15-20 ember dolgozott háromszor nyolc órás műszakokban. Kezdetben a kézi fejtést végezték és a vágatok fával és acél támmal való biztosítását. Ezt vágár szakmunkások végezték. A gépesedés után már önjáró pajzsok biztosítottak hidraulikus támmal, ez, ha nem is nagymértékben, de megkönnyítette a munkát.

A fejlesztések városa

Putnok város a térség egyik legdinamikusabban fejlődő települése. A város vezetése mindig is nagy gondot fordított a fejlesztésre, az utóbbi években pedig különösen nagy léptekkel halad előre a fejlesztés. Napjainkban a Putnok belvárosi funkcióbővítő település rehabilitáció ÉMOP-3.1.2/D-09-2010-0006 projekt keretein belül fejlődik a település nagymértékben. A volt mozi helyén új belvárosi művelődési központ épült. A modern épületben többek között előadások, kiállítások, tárlatok és fogadások lebonyolítására lesz lehetőség. A teljes körű átalakulás szembetűnő. Ám nem csak a külső adottságok változtak. Egy kétszintes épületszárnnyal is bővült az épület, melyben ruhatár, porta, előadóterem illetve klubhelység kapott helyet. A nézőtér is kibővült, a színpadhoz öltöző és vizesblokk is készült. Az épület környéke is új arculatot kapott, hiszen előtte új parkoló, akadálymentesített parkolókkal, burkolt tér, gyepesített park, padok, hulladéktárolók, kerékpártárolók, kandeláberek, azaz utcai állólámpák állnak rendelkezésre. A polgármesteri hivatal felújítása sem maradhatott el. Megtörtént az összes nyílászáró cseréje, az épülete és lábazata szintén felújítást nyert. Új személyfelvonót építettek be és mozgáskorlátozott illemhelyek kerültek kialakításra, illetve a tetőszerkezet javítása is megtörtént. A mohos sétány is új külsőt ölt. A sétány felületét leburkolták egészen a református templom előtti térig illetve a polgármesteri hivatal gépjárműtárolójáig. A tér üzleteit és pénzügyintézteit akadálymentesítették. A teresedés mellett kisebb zöldfelületeket is kialakítottak. Korszerűbb a közvilágítás, emellett padok és hulladéktárolók kerültek elhelyezésre. A piaccal szemben is új parkolóhelyek kerültek kialakításra, felújított aszfaltburkolatú út, betonjárda, térköburkolat, és korszerű burkolt csapadécsatorna lett kiépítve. A közvilágítás itt is kiépült. A Serényi-tér déli részén, a volt vám előtti területen, az utat teljesen felújították, a csapadécsatornákkal, illetve a járdákkal együtt. Az északi részen, a lándzsás végű acélkerítés lebontásra került, a parkban található Trianoni emlékmű megújult. Elkészült egy betonburkolatú térrész, fedett esőbeállókkal és

pergolákkal. „A pergola az egyik legrégebbi szabadtéri és épülethez kötött árnyékolás. Már az ókorban előszeretettel használták kertek, parkok árnyékos pihenőinek kialakításához. A pergolák vázát leggyakrabban fa gerendákból készítik. A függőleges tartóoszlopokra helyezik a keresztgerendákat. A keresztgerendákra helyezik fel a tetőelemeket. A tetőelemek is legtöbb esetben gerendából, vagy élére állított deszka pallóból készülnek. Az így kialakított „tető” vázra gyakran szőlőt, örökzöld növényeket futtatnak fel, vagy szabályozható árnyékoló berendezéseket szerelnek.”¹⁹ A kollégium és a Serényi tér közötti terület térköburkolatot kapott. Kiépült a szobor és emlékmű megvilágítás. Padok és hulladéktárolók kerültek elhelyezésre, illetve a közvilágítás javítása is megtörtént. Az önkormányzati tulajdonú üzlethelyiségek felújítása sem maradhatott el. A Polgármesteri Hivatal alatt található helyiségek összes nyílászáróját és kirakatát újra cserélték, az épület teljes homlokzatát és lábazatát felújították, az üzletek előtt új járda épült, illetve megoldódott az akadálymentesítés. A Kossuth út és az Andrássy út sarkán található üzlethelyiségek is megszépültek. A külső nyílászárók és kirakatok megújultak, a homlokzatfelülettel és tetőfelülettel együtt. Díszteraszt is épült, illetve itt is megtörtént az akadálymentesítés. Napjainkban kiemelkedő fontosságú tényező a közbiztonság növelése. A városban térfigyelő rendszerek kerültek kiépítésre. Az oszlopokra kamerákat, illetve vész hívókat szereltek rejtett kamerákkal. Minden reménnyel a lakosságnak és vagyonbiztonságának a javulása lesz megfigyelhető a megtett lépések után. Úgy nevezett soft elemek is a projekt részei. Foglalkoztatási kezdeményezés is megvalósult, hét fő alkalmazására volt szükség a beruházások előkészítésénél. A közösségépítést segítő kulturális programok kerültek illetve kerülnek megrendezésre. Például az úgynevezett „Vásári forgatag” a Szakállas Farkas Szökőkút környékén, vagy a „Miénk itt a tér!” a Belvárosi Művelődési Házban rendezett Putnokiak pódiuma. Irodalmi zenésestre is sor került a Polgármesteri Hivatal Díszudvarán „Díszben, a Díszteremben” címmel. A hivatal díszudvarán téli színházi est kapott helyet, mely a „Gyerekszemmel” nevet viselte. A hivatal folyosóin fotó és képeslap-gyűjtemény lett kihelyezve, a kiállítás a „Putnok egykoron és most” nevet kapta. „Nekem szülőházam” című képzőművészeti kiállítás az felújított üzlethelyiségek kirakatában tekinthető meg. (putnokvarosrehab.wix.com)

Befejezés

A kisebb települések kevésbé ismertek, mint a nagyobb városok, holott sokszor dicsőbb múlttal, érdekes tradíciókkal, sokak által nem ismert természeti és kulturális csodákkal

¹⁹ Forrás: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Pergola>

rendelkeznek. Kutatásom célja, egy hasonló kisváros még ismertebbé tétele, és a figyelem felhívása a Borsod megye szívében rejlő kincsre. Munkám során felkutattam és forrásként használtam a városról megjelent írásokat. A hagyományos források mellett, az interneten is találtam információkat, melyeket felhasználhattam a dolgozatom elkészítése során. Mivel a várost már régóta jól ismerem, ezért csak néhány ismeretlen területbe botlottam munkám során. A családom rengeteget mesélt Putnokról, illetve saját tapasztalataimat is beleépíthettem a dolgozatba. A dokumentumban egy átfogó képet szerettem volna mutatni a városról, egészen a kezdetektől napjainkig. Remélem, munkám eléri elsődleges célját, az érdeklődés felkeltését egy régmúlta visszatekintő tradíciókkal rendelkező településre.

Irodalomjegyzék

- 1., DOBOSY László: Várak, várhelyek és őrhelyek Ózd környékén. – Miskolc : Herman Ottó Múzeum, 1975. – (Borsodi Kismonográfiák, 1)
- 2., BODNÁR Mónika A Kisserényi gróf Serényi család helye a gömöri nép történeti emlékezetében: Egyetemi doktori (PhD) értekezés. – Debrecen: Debreceni Egyetem, 2010
- 3., F. DOBOSY László: Borsod-Abaúj-Zemplén megye: Ózd és térsége. – Budapest: Ceba, 2003. – (Magyarország kistérségei ISSN 1585 8073). - ISBN 963 9479 04 7
- 4., RÉPÁSI Imre: Putnok hét évszázada. – Debrecen: Putnok Nagyközség Közös Tanácsa, 1983.
- 5., BALOGHNÉ Pernyész Lili, DOBOSY László: Putnok és Térsége : idegenforgalmi kalauz – Putnok és Térsége Társulás
- 6., www.pvtv.hu Letöltés ideje: 2012. december 19. 16:00
- 7.,
http://www.putnok.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=6
Letöltés ideje: 2012. december 17. 13:25
- 8., www.kozterkep.hu Letöltés ideje: 2012. november 18. 10:05
- 9., <http://putnokvarosrehab.wix.com/uszt#!projekleiras> Letöltés ideje: 2012. december 19. 17:03
- 10., <http://hu.wikipedia.org/wiki/Pergola> Letöltés ideje: 2012. december 07. 13:30
- 11., <http://putnoki-szen.hupont.hu/2/szenbanyaszat-kialakulasa-putnoki-szen> Letöltés ideje: 2012. december 17. 12:43
- 12., www.pvse.gportal.hu Letöltés ideje: 2012. november 05. 13:41
- 13., http://www.hotdog.hu/sylvia_1/tulvilagi-tortenetek/a-putnoki-halottlato Letöltés ideje: 2012. november 07. 17:52
- 14., BÁNFALVI Lászlóné, CZINKE Ilona: Könyvtárak és irodalmi emlékek az ózdi kistérségben. – Ózd: Ózdi Művelődési Intézmények, 2010

15., 1 ábra : webhelye :

http://www.koh7.hu/6_szerkeszto/03_seby/01_putnok/putnok.html

http://www.google.hu/imgres?q=putnok+v%C3%A1ra&um=1&hl=hu&tbo=d&biw=1366&bih=674&tbnid=8uNZim87zWMIMM:&imgrefurl=http://www.koh7.hu/6_szerkeszto/03_seby/01_putnok/putnok.html&docid=g6Hfnt9znsYciM&imgurl=http://www.koh7.hu/6_szerkeszto/03_seby/01_putnok/kep-03.jpg&w=880&h=582&ei=iuXVUNGxJaPI0AWspIGQCA&zoom=1&iact=hc&vpx=629&vpy=132&dur=93&hovh=182&hovw=276&tx=122&ty=120&sig=101296982422798891542&page=1&tbnh=138&tbnw=214&start=0&ndsp=26&ved=1t:429,r:3,s:0,i:93

16., 2. ábra:

webhelye: <http://www.kfki.hu/~bognor/magyar/node38.html>

http://www.google.hu/imgres?q=le%C3%A1nynevel%C5%91+putnok&um=1&hl=hu&tbo=d&biw=1366&bih=674&tbnid=91fic4D4w_BXLM:&imgrefurl=http://www.kfki.hu/~bognor/magyar/node38.html&docid=uBRxhCYTeMaWRM&imgurl=http://middlegeza.kzoo.edu/~bognor/szemtanu/Dokumentumok/dok3.jpg&w=1183&h=763&ei=S-nVUPbsL-WI0AWn4oDICw&zoom=1&iact=hc&vpx=4&vpy=290&dur=186&hovh=180&hovw=280&tx=155&ty=82&sig=101296982422798891542&page=1&tbnh=140&tbnw=218&start=0&ndsp=26&ved=1t:429,r:7,s:0,i:105

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	2
Várostartörténet	2
A háborúk térségre gyakorolt hatása	4
A város címere	4
Legendák a városból.....	5
A szakállas farkas legendája	5
Mátyás király Gömörben	5
A halottlátó asszony	5
Szólások, anekdoták	6
„Hajlik, mint Putnok”	6
„Putnoki pajkos” és a „Putnoki tarisznya”	6
„Elbődült, mint a putnoki harang”	6
Egyéb történetek	7
Oktatási intézmények.....	7
I.sz. Általános Iskola.....	8
II. sz. Általános Iskola.....	8
Gimnázium	8
Mezőgazdasági Szakközépiskola	8
Óvodák.....	9
Az oktatás napjainkban	9
A putnoki vár	11
A Serényiek putnoki ága	11
Serényi László:	12
László cselekedetei	12
Serényi Béla:	13
Béla cselekedetei	13
A Serényi család és az oktatás	14
A város természeti értékei	15
Kulturális emlékek	16
Egyéb szobrok.....	18
Sportolási lehetőségek	19
Várady Béla Sportközpont	19
Putnok híres szülöttjei.....	20

Közművelődési Intézmények.....	20
Szociális Intézmények.....	21
Civil szervezetek	22
Rendezvények	22
PVTV	23
Külföldi kapcsolatok	23
Putnok, mint bányaváros	24
A fejlesztések városa	26
Befejezés	27
Irodalomjegyzék	29